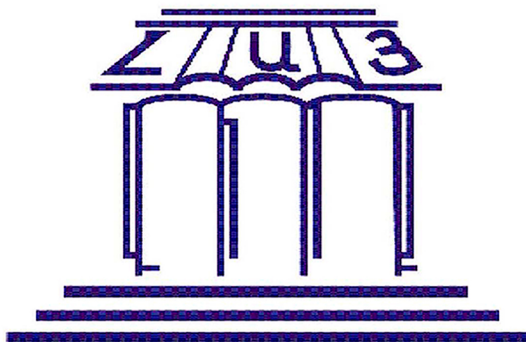

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

17 141

32
7

323.1(W.928)

4-61

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

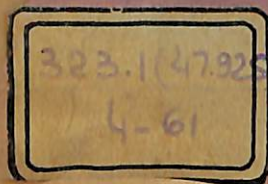
ԵՒ

ԻՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐԸ

Գրեց՝ Յ. ԿԻՐԼԷՔԵԱՆ

Ս Ե Լ Ա Ն Ի Կ

[1925]

323.1(47.925)
4-61

15 JAN 2006
26 SEP 2006

— Տէր, ո՞վ պիտի կենայ քու վրանիդ մէջ,
— Ո՞վ պիտի բնակի քու սուրբ լեռանդ վրայ =
— Ան որ անմեղութեամբ կը քայլէ,
— Ան արդարութիւն կը գործէ,
— Եւ ճշմարտութիւն կը խօսի իր սրտին մէջ =
— Ան որ լեզուովը չզրպարտէր,
— Ընկերին չարութիւն չընէր,
— Եւ իր զրացիին վրայ նախատինք չդնէր =
— Արուն առջեւ անարդուած է չարագործը,
— Բայց Աստուածաժախները կը պատուէ,
— Երգում կ'ընէ իր փռտին՝ աւ չղանար =
— Իր արծաթը վարձքով չտար,
— Աւ անմեղին դէմ կաշառք չառնէր =
— Ա՞յ որ ատենը կ'ընէ, յաւ խոտան պիտի չառտանի =

Սաղմոս 15

«Այսպէս հոգին իւր բարձրացման մէջ կ'ընդարձակէ առկա իր սէրը կը փափաքի երջանկութիւնն ամենուի համար, բարին ամենուի համար, զի սէրը իւր բնորոշակ խմածով, մեծագոյն բարւոյն, բնոյն համար բարւոյն զգացումն է զօրստօր: Քի նմանէ կը յառաջանան խաղաղութիւն, ներդաշնակութիւն, համերաշխութիւն ի մարդիկ եւ յողովուրդ: Այսպէս կը յսեն կազմել եւ կոխել արիւնտրութեան եզրայրատանք, սուսերք եւ սուխք եւ լինդանօթք կը ծալին կը փոխարկին ի գործի եւ ի մեքենայ արգիւնտարար, եւ մահաբար բազուկներ կը միանան յաշխատութիւն կենդանաբար, եւ անիծող չրթանք կը միանան միարարբառ հնչեցնելու գերզն, տիեզերական գոհունակութեան, գերզ հրեշտակաց, «Փառք ի բարձունս Աստուծոյ, եւ յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն», փոխան աշն Te Deumներուն յորս խունկին կը խառնի ծուխն արեան եւ երգոյ՝ բազմութիւն բիւրաւոր թշուառաց, հեծութիւնք սրբոյ եւ աշխարհաց»:

Ռ. Յ. ՊԵՐՊԵՐՆԱՆ

58162-67

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

Ե Ի

Ի Բ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐԸ

Օտար հորիզոններու տակ ապրող Հայուն ապագայ ձախտագիրը մտայնութեամբ մշտնջաղատ կ'երևի: Յիրուցան, անտէր ու անտիրական թշուառ գաղթականները յուսահատական վայրկեաններ կ'անցնեն: Անկաջուն ու անկերպարան վիճակի ենթարկուող Հայ հասարակութիւնը իրենց ինքնութիւնին ալ կորստիցնելու վտանգին եւ սպառնալիքին տակ կը գրաւուի: Այրիներ, սրբեր ու սրբուհիներ, չափահաս կամ ոչ, լքուած ու անպաշտպան թողուած են: Ազգը՝ աշտօր բարոյական անկման նշաններ ցոյց կուտայ քան թէ բարոյական բարձրացում եւ հոգեւոր արթնութիւն:

Ուրեմն ի՞նչ կարող է կասեցնել այս անորոշ ատարած կացութիւնը: Ի՞նչ կ'ուզէ հայ ժողովուրդը իր ինքնապահպանման եւ ազատութեան համար: Ինչպիսի՞նք զօրութեան կը կարօտի այս անկազմակերպ ջիզը: Արտօնք են եւ պիտի լինին այս տառապած, հայաժական ու գմբախտ մնացող Հայուն հովանիները եւ հոգաւարները: Ի՞նչ սկզբունքներով եւ չարժանիքներով պիտի առաջնորդուի այս թափառական ու բարօրութեան կարօտ ժողովուրդը, — ժողովուրդ մը որ միշտ ենթակալ կ'ըլլայ եւ աւարի, կոտորածի եւ

տեղոհանութեան, առանց նկատի առնուելու անոր թագուն ու ստեղծող կարողութիւնները, զարգացման ու աճման աստիկ, յառաջդիմութեան բնորոշակ ըլլալը, քրիստոնէական կրօնքը՝ ինք նախ պաշտօնապէս բնորոշելով միատեղ զայն միշտ իր սրտին մէջ կրելը: Որո՞նք պիտի կառավարեն և հովանաւորեն մեզ: Ո՞վ պիտի լինի մեր վարիչները — օտարները, և արապական տէրութիւնները իրենց խոստումնադրութեամբ, ևսամոլ ու պարտադանց արարքներով: Որո՞ւ կ'ապաւինինք և ի՞նչ զօրութեան վրայ կը դնենք մեր վստահութիւնը: Ապրելու իրաւունքը ունեցող և ապրիլ ուզող Հայուն ով պիտի ըլլայ օգնական ու ռահվիրան:

Վեց հարիւր տարիներէ ի վեր առանց թաղաւորական և կառավարական դրութեամբ իր կեանքը զանազան վտանգներէ ազատած, ջարդէ ու թալաններէ անտեսանելի ոյժով փրկուած, սով ու մահուան դառն տեսարաններէն մազապուր պրծած ու տակաւին ապրելու տոկոսութեան տիրացած, անյաղթելի կամքը և յոյսը վառ պահած այս աստանդական հայ սերունդը ո՞ւր պիտի առաջնորդենք և ո՞վ պիտի առաջնորդէ զանոնք:

Կեանքը ճամբորդութիւն մըն է: Ամէն անհատ, ցեղ և ազգ կը ճամբորդէ: Կեանքի ճամբորդութեան մէջ փոթորիկ և շարեկծութիւն կայ: Հայն ալ կը ճամբորդէ հանդիպելով սոսկալի փոթորիկներու և աշեկոծութիւններու: Հայուն նաւը այս փոթորկալից և աշեկոծ ծովուն յատակը խորասուզուելու վտանգին

մէջ կը գտնուի: Վերէն երկինքը բարկանալով՝ կը զլանայ մեզմէ տեղ ու իջեւան, ինչպէս վարը՝ երկիրը: Բնութիւնը քող կը գնէ իր գեղեցիկ ու համաշուփ դիմագծին և ծովը լայն կը բանայ իր վիթխարի բեքանը՝ մեզ կլլելու: Օգնութեան սեւէ նշույլ չնշմարուիր: Ամէն ազգ և տէրութիւն մեզմէ զգուած ու նեոս փախած է և դեռ կը փախչի: Կեանքի դաժան պայմաններու մէջ ապրելու ճակատագիրը մեզի Աստուծով վիճակուած է: (Դուբաէն այսպէս կ'երեւի սակայն իրականին մէջ քիչ մը տարբեր է): Հետեւաբար ո՞ւր կը ճամբորդենք: Մեր նաւուն ղեկավարը ո՞վ է: Ո՞վ պիտի լինի մեր ազատարարը: Ո՞ր ոյժին կամ ձեռքին յենած ու փարած ենք:

Հայը ապրելու իրաւունք ունի, ազատ ապրելու իրաւունքն ալ ունի: Թէեւ անոր ազատութիւնը, ազատ ապրելու իրաւունքը կաշկանդուած ու չլթայուած է, սակայն բոլորովին և անվերադառնալիօրէն խլուած ու յափշտակուած չէ: Այդ ազատ ապրելու իրաւունքը տակաւին իր ձեռքին մէջ կանգուն կը մնայ, բայց միայն ասոր լաւ գործածութեան համար (առանց ուրիշին վնաս հասցնելու), կարող, գիտակից, և զոհարեւող անձերու և առաջնորդներու կտրիք կայ: Պե՛տք ե՛մ աճծաւորութիւններ որոնք կաքող պիտի ըլլան զգալ այս մնացորդին ցաւն ու վիշտը, լսել լացն ու կոծը, և միջոցներ գտնել զարմանի ու սփոփանքի: Կարօք ե՛մ ռահվիրաներու — չնամբիտ ուղեցոյց ըլլալու կարող ռահվիրաներ, որոնք իրաւունքն ունենան պիտի կարողանան ցոյց տալ իրական

ճամբան եւ կողմնացոյց ըլլալ ուղեկորոյս ճամբորդներուն: Կ'ուզեմք մարգարէներ — մարգարէներ որոնք կը վստահին բարոյական ու հոգեւոր սլմերու, կը յարաբերին ահեստանելի իրաւ սնութեան հետ — անձնաւոր Աստուծոյ հետ — եւ յայտնութիւն ստացած անկէ՛ Իորայէլի մեծ մարգարէներուն նման — Աւմուս եւ Ուսեսայ, Եսայի եւ Երեմիա — եւ հրապարակ կողման ջինջ ու ճշմարտապէս պատգամներով՝ ազգին բարոյական ու հոգեւոր բնութիւնը զարգացնելու ու աճման ենթարկելու: Մարդիկ կ'ուզեմք — հետաւեալ ու լաւատես մարդիկ, որոնք առանց խղճելու պիտի համարձակին տեսնել եւ ուզել անցեալի անպատուարեր սխալները եւ անոր համեմատ նոր քայլ պիտի առնեն առաջնորդելու այս ցեղը հանգստաւ հանգրուանի մը: Ճեմարսութեան ախոյեաններ կ'ուզեմք — ախոյեաններ որոնք ուղարկուելով հաւատքի եւ սիրոյ սկզբունքով, կարող պիտի ըլլան ներշնչել այս աքսորական ցեղին ճշմարտութիւն, հաւատք, յոյս եւ սէր: Անհատներ կ'ուզեմք — անձնաւորաց, անձնագոհ, անշահախնդիր սիրով հրաշքաւոր, — սէր մը որ «չնախանձիր, իրենք չիրենտուեր, չարութիւն չխորհիր», — ճշմարտ ու իրական ազգասէր եւ միանգամայն մարդասէր անհատներ, որոնք իրենք զիրենք զիտի նուիրեն ազգին արդար պատին պաշտպանման՝ բարոյական եւ հոգեւոր սլմերով եւ սկզբունքներով, քան թէ նիւթական, զինւորական եւ ռազմագիտական նիւթերով ու ստղծմովներէնով:

Հայտն, միանգամայն մարդկութեան, ամենամեծ պէտքը, բարոյական, բարոյագիտական ու հոգեւոր կենսունակութիւնն է: Քաղաքական, բնական, տնտեսական եւ անհատական կեանքի եւ խնդիրներու հիմն ու կորիզը կը կազմէ բարոյականն ու բարոյագիտականը, զարգացումն ու ստուգութիւնը: Կ'արժէ հոս մէջ լերել արտեւտագէտ, պատմութեան, բժշկ եւ վիրաբույժ Ալպէրդ Շուպլըրի հետեւեալ խոսքերը առնուած իր գրքին, «Քաղաքակրթութեան Անկումն ու Վերականգնումը» (The Decay and the Restoration of Civilization) յառաջաբանին: Ան աշարձէ կ'արտայայտուի քաղաքակրթութեան բնութեան շուրջ, բնիւթով, «Երբ մտնեմք սա հարցման մէջ թէ ի՞նչ է քաղաքակրթութեան իրական ու էական բնութիւնը, սա չափաբարութեան կը յանդիմ թէ ապակա հոսով յետոյ (ultimately) բարոյագիտական է: Համոզուած եմ որ զեղեցկագիտական եւ պատմական տարրերը, մեր նիւթական ծանօթութեան ու զգրութեան հոյակապ բնութարձակութիւնը, քաղաքակրթութեան իսկութիւնը չեն կազմիր. այս կախում ունի անհատներու եւ ազգերու մտային տրամադրութենէն: Մի օրոյսն ալ պարզապէս քաղաքակրթութեան հանգամանքներ են եւ սչինչ ունին բնեկիւր տնոր իրական իսկութեան հետ: Քաղաքակրթութիւնը՝ մտային տրամադրութեան վրայ հիմնելը ճշմարտապէս բարոյագիտական է: Եթէ այդ բարոյական հիմքը սրակսի, քաղաքակրթութիւնը կ'իջնայ, եթէ նոյնիսկ իմացական ու հնարող սլմերը գործի լծուած

ըլլան»։ Քանի որ քաղաքակրթութիւնը հիմնուած է բարոյագիտական սկզբունքներու և հոգեւոր ճշմարտութիւններու վրայ և առանց անոնց կը կործանի, ուրեմն պարտականութիւն կը ծանրանայ — բարոյական պարտականութիւն և պատասխանատուութիւն — մեր առաջնորդներուն վրայ աշխատելու աշտուղղութեամբ և զարգացնելու ազգային կեանքը աշտուղղութիւններով։ Հայուն առաջնորդները պէտք է տագրուին բարոյական կորովով և չընհակացնեն իրենց, բարոյագիտական ուսմամբ և դաստիարակութեամբ, կրօնական և հոգեւոր գաղափարներով և ըլլալով գիտակից բարոյական օրէնքին — Քրիստոսի «մէկզմէկ սիրէք, ինչպէս ևս ձեզ սիրեցի» պատուէրին — քան թէ Մովսէսական և Հոսիմէական օրէնքներուն, կառող ըլլան առաջնորդել աշտանակը ու անխնայ ազգին բնակիչները խաղաղ հարիզին մը, ապահով նաւահանգիստ մը։

Հայր աշտուղի առաջնորդներ կուզէ, աւելի ճիշտ, հիմնական առաջնորդներուն տարբեր ուղղութեամբ, վերջիչեալ սկզբունքներով կառավարուելու և աշխատելու կը պահանջէ։ Գրական, գիտական և կրօնական անձեր կ'ուզէ որոնք ունենալով կրօնական գիտակցութիւն — որ է իրաւունք ընել, սպորմութիւն սիրել ու խմտորութիւնով Աստուծոյ հետ քայլել — ներշնչեալ հետադարձութիւն և բարոյական զանաւորութիւն ու քաջութիւն, կարող լինել վազանել հայ ճակտին բարոյագիտական գրոյմներ և ցանկ աւանդ մտքին ու սրտին մէջ հոգեւոր սերմեր իրենց

շանազան երկերով ու երկասիրութիւններով։

Մաքուր և առողջ գրականութիւն կ'ուզենք Գրականութիւն մը որ առտուածային է և միանգամայն բարոյական ու հոգեւոր գծի վրայ։ Գրականութիւն մը որ կրնայ ցանկ հայ մաքերուն, մանաւանդ մատուց սերունդին, սիրոյ հունտեր, համակրութեան կարեկցութեան և եղբայրասիրութեան սերմեր։ Գրականութիւն մը որ զերծ է աղտոտ լիզուէ, ցանկասիրութենէ, անվայելչութենէ, քամահրանքէ և առելութենէ։ Ամսաթերթերը, շաբաթաթերթերը, օրաթերթերն ու ամէն տեսակ զիրքերը ունենալու են բարոյական ու հոգեւոր ուղղութիւն ու քաղցրութիւն։ Մաքուր ու անուշահոտ գրականութիւնը լիցնելու է մեր տունները, դպրոցները, եկեղեցիները և ակումբները։ Ուսուցիչներէն կ'ակնկալուի բարոյական պատշաճութիւն այնքան որքան մտային կարողութիւն ու ֆիզիքական առողջութիւն։ Մինչեւ որ ծնողքներն ու աղաքը, պաշտօնականները, ուսուցիչներն ու կղերները և բոլոր հայ անհատները չմաքրուին ու չուժովանան անհատաբար գալով ճշմարիտ քարերութեան Աստուծոյ հետ՝ Քրիստոսի միջոցաւ, չեն կրնար տիրանալ զօրեղ, մաքուր և առտուածաւորներուն ու չափահասներուն ճաշակել տանք Աստուծոյ խօսքը, պիտի տեսնենք որ սատանայական գրականութեան ընթերցման ու ծաւալման իղձը բոլորովին մարած ու անհետացած է։ Պէճկէլ աշտուղի քոսած է, Կամ մեղիք հեռու պիտի պահէ ձեզ այս

գ քեհ եւ կամ ալ այս գիրքը հեռու պահէ պահէ ձեզ մեղքեհ) : Գրականութիւն կ'ազենք որ կարող լինի ներգործութիւն բանեցնել ամէն մէկ հայ անհատին վրայ եւ շնորհել առողջութիւն (մարմնոյ), բնականութիւն (մտքի) եւ ազնւութիւն (հոգւոյ) :

Գրականութիւնը ազգի մը հոգւոյն եւ կեանքին յուսադառնակն է : Անիկա հայելի մըն է որ հայութեան էութիւնն ու իսկութիւնը կը ցոյցնէ : Մեր արգի գրականութիւնը պէտք եղածին չափ ճօն, շինիչ, կազդուրիչ եւ ազնուացնող չէ : Միթէ կարող գրչի մարդիկ չունինք : Եթէ անինք, կը հարցնեմ անոնց, կարելի չէ՞ որ դուք ձեր գրական ազդանգները յատկացնէք աւելի բարձր, վեհ ու մաքուր գաղափարներու արտայայտութեան : Երբ ստորեայ եւ չարախաղութիւնները առնենք եւ կարդանք, սխալ ծանօթանանք՝ խմբագիրները իրարու գէմ, թղթակիցները մէկը միւսին գէմ յատկացուցած չաղածներուն, անպէտ բողոքներու բարձրացման եւ զիրար վարկարեկող անվայել խօսքերուն : Անոնք իրարու գէմ թշնամական գրութիւններ կը շարադրեն եւ զիրար գրականութեամբ սպաննելու կը յանդգնին առանց խորհելու թէ իրարու եղբայրներ են՝ կազմելով հայութեան ստուար մատր : Ասիկա մեր սակեղարու եւ միջնադարուն կրօնաշունչ, միութիւն ու հոգեւոր գրականութեան անկումն է եւ ոչ թէ բարձրացումը : Երկդառակութիւնը, գրական կոխները, եղբայրատուան դադափարներն ու բողոք-

ները կը վրդովեն մեր ազգին խաղաղ ու հանգիստ կեանքը եւ կ'առաջնորդեն զանոնք անապատեան տապալտ, խորխորատառէ խորխորատ (թէեւ իրականին մէջ խաղաղ ու հանգիստ կեանք մը չունինք, սակայն ինչ որ ունինք անիկա ալ կը խլուի մեղմէ) :

Հերիք չեն այսքան միակողմանի, նեղ ու ծանծաղ մտայնութիւնները : Զթողունք եղբայրատակաց պատու պայքարը : Վերջ չառնք անվայել ու անհաճոյ քննադատութիւններուն :

Հետացնենք մեղմէ անյաղութիւնը, ցանկութիւնը եւ եռամիտութիւնը, նկարագրի աւերիչ ու կործանարար թշնամի մոլութիւնները : Վաս պահենք ծառայութեան, արդարութեան ու սիրոյ սկզբունքները — նկարագրի շինարար ազդակները : Ներկայ կացութեան մէջ ընդգրկենք միութիւնը, համագործակցութիւնը, համերաշխութիւնը եւ ներդաշնակութիւնը գործեղակերպի եւ ամենակենսականը — անշահախնդիր սէրը — սէր հանդէպ Աստուծոյ եւ մարդոց : Ասելութիւնը բաժանման կ'ենթարկէ մեզ, անվայել քննադատութիւնները յեռադիմութիւն կը բերեն եւ հակակրօթութիւնը մեզ իրարմէ կ'անջատէ եւ սրտաբեկութեան պատճառ կըլլայ, իսկ սէրը — սր անկեղծ է, չարէն կը զլուի ու բարիին կը յարի — մեզ կը տողորէ մտերիմ բարեկամութեան եւ ճշմարիտ եղբայրութեան ոգւով, կը գօտեպնդէ, փրկութեան ու յոյսի նշաններ կը հաղորդէ : Ազգերու, հոգնապէս Հայուն, ամենակարեւոր պէտքն է սէրը, սէրը որ

խաչին վրայ ցոյց տրուեցաւ, «Հայր, թողութիւն տուր անոնց, վասնզի չեն գիտեր ի՞նչ կ'ընեն» Այս խօսքին տէրը Յիսուս Նազովրեցին է, որուն բարձրագոյն սկզբունքներուն և կեանքին տիրանալու և իւրացնելու է մարդկութիւնը, որուն մի փոքր մասն է Հայը: Իբրեւ ուսուցիչ, կղերական, քաղաքագէտ և զրական անձեր — անհատաբար և ազգովին — բարեկամութիւն մշակելու ենք Յիսուսի հետ և մտերիմ ընկերակցութիւն մեր հայրը՝ Աստուծոյ հետ: Քրիստոսանման մարդիկ, ընդգրկելով սիրոյ սկզբունքները, կրնան առաջնորդել այս ազգը: Անոնք որոնք կը սիրեն ազգն ու մարդկութիւնը գործով ու ճշմարտութիւնով և ոչ թէ խօսքով ու լեզուով, անոնք կրնան ըլլալ ազգին առաջնորդներն ու տէրերը, հոգ չէ թէ ժողովուրդը կը հասկնայ կամ ոչ:

Անկեղծութեամբ ու մտերմաբար, իբրեւ ազգին մի բեկորը, կը հարցնեմ, ունի՞նք առաջնորդներ, ազգային կեանքի վարիչներ, որոնք իրենք զիրենք կատարելագէս (առանց վարձատրութիւն ակնկալելու) նուիրած են ազգին ճշմարիտ ու արդար դատին լուծման համար, որոնք զոհած են ու կը զոհեն իրենց ժամանակը, ինչքերը, կարողութիւններն ու կեանքերնին (պէտք եղած պարագային) ազգին ֆիզիքական, մտաւորական, բարոյական ու հոգեւոր զարգացման ու բարձրացման համար, որոնք պիտի ներշնչեն այս ազգին սա պատգամը թէ, մենք ծառայելու և ուրիշներուն համար զոհաբերուելու համար ստեղծուած ենք և այդ շաւղէն ընթանալու ենք:

Յուսախար ազգին յուսահատ վիճակը ո՞վ պիտի բարւոքէ: Որո՞նք պիտի քաջալերեն անտէր ու անապաստան, հայրենիքէ զուրկ, տագնապնդու մէջ ընկճուած ու վաղուան ճակատագրէն անգիտակ դժբախտ ժողովուրդը՝ ներշնչելով անոնց սա յոյսը՝ թէ ապագան փայլուն է, արշալոյսը պիտի ծագի, արեւը իր ճաճանչագեղ գլուխը վեր պիտի բարձրացնէ ամպերու տակէն և մեզի պիտի շնորհէ լոյս, տաքութիւն և կենդանութիւն, և նաեւ անօթի ու ծառաւ ժողովուրդը պիտի կշտանայ: «Երանի անոնց որ անօթի ու ծառաւ են արդարութեան, վասնզի անոնք պիտի կշտանան»:

Կեանքերնին մաքուր, լերաննին Սերովբէին կրակի կայծովը այրած և անօրէնութիւննին վերցած, սրտերնին մաքուր ու բարի, — «Երանի անոնց որ սրտով մաքուր են, վասնզի անոնք պիտի տեսնեն զԱստուած» — նկարագիրնին գեղեցիկ ու խոնարհ, մտքերնին ճշմարտութեամբ յուսաւորուած, Աստուծոյ պատգամաբերները որո՞նք են որ տակաւին երեւան եկած չեն և իրենց աւետիսները այս ազգին տալու զլացած են: Եթէ ունինք (պէտք է որ ունենանք) այսպիսի մեծահոգի, անշահամոյ անձեր, մեր ապագան փայլուն է: Մեծ յոյս ունիմ և կը հաւատամ թէ արշալոյսը, ինչպէս վերը րսի, պիտի ծագի, փրկութիւնը պիտի գայ՝ խժեթութիւններու մատնուած ազգին, անթափաճ դափնիները պիտի պսակեն մեր գլուխները, սակեթել պատմութեանները պիտի հաղնինք և «պարարտ զտարակը» պիտի ուտենք:

Աւրեմն ո՞վ ժողովուրդ, մեր ընտրութիւնները
գիտակցարար ի գործ դնենք: Սթափինք խոր ազի-
տութեան քառնէն եւ նախապաշարումներէն, սրբենք
մեր աչքերը եւ քնարենք մեզի վարիչներ, նաւու զե-
կավարներ, զանոնք որոնք խնամաւուն են, գիտակից
իրենց կոչումներուն, վաս պահող ցեղին կենսական
հարցերը, նուիրում մեր արդար գաւին եւ վերջա-
պէս հոգ ա խնամք տաժող ազգին շահերուն եւ ոչ թէ
իրենց անհատական եւ կամ կուսակցական շահերուն:

Հայր սուրբիկ կ'ուզէ, հանգիստ, խաղաղ ու տ-
գաս ապրիկ կուզէ. եւ ասոր միակ գարմանն է մեր ա-
ստջնարցներու անխնձ աշխատանքը եւ կոչումներուն
հաւատարիմ զանուիրը, եւ միւս կողմէ, ժողովուրդին
անոնց հանդէպ ունենալիք յարգոյ եւ մեծարանքի ար-
տայայտութիւնը: Ուրիշ խօսքով, որտի վախազարձ
մարքրութիւն, վատահոգութիւն իրարու եւ ապաւինու-
թիւն, հաւատք ու սէր առ Աստուած եւ Քրիստոս:

Վերջապէս, եղբայրներ, ինչ որ ճշմարտութիւն
նոյ, ինչ որ արդարութիւննոյ, ինչ որ մարքրութիւն
նոյ, ինչ որ սիրով, ինչ որ բարի համբաւով, ինչ ա-
ռաքիմութիւն եւ ինչ գովութիւն որ կայ, այն բանե-
քը խորհեցէք:

Օգոստոս 4, 1925, Սեւանիկ

ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԽՕՍՔԵՐ

«Ամէն ինչ որ կ'ուզէք որ մարդիկ ձեզի ընեն,
դուք ալ անոնց այնպէս րբէք»: **ՅԵՍՈՒՍ**

«Ճշմարտութիւնը մեր միակ զէնքն է՝ կեանքի
եւ մահուան ամբողջ անցքերուն մէջ»: **ԷՄԸՐՍՆ**

«Դեռութիւն ընել լերան գլխէն քար մը գլորել
է, իսկ բարութիւն ընել քարը ուսի վրայ գտնվելը,
լիար մագլցիլ ու գազաթիւ հասնիլ է»: **ՍՕԿՐԱՏ**

«Միայն այն սէրն է ճշմարիտ սէրը որ սահման
չձանչնար ողջակէզ բոլորու մէջ — նոյնիսկ մինչեւ
մահ»: **Լ. ԹՈՒՄԱՅԱՆ**

«Մարդ՝ ուրիշը գտնելու մէջ պարագայ աշխա-
տանք կը թափէ, յաճախ կը սխալի եւ զի բաւ կը մե-
ղանչէ, իսկ ինքզինքը գտնելու եւ քննելու մէջ՝ ան
միշտ պոգարեր կը լլայ»: **ԹՈՒՄԱՅԱՆ ԿԵՄԲԵՆԻ**

«Բոլոր կրօններուն լուսադոյնն ու զեղեցիկ-
դոյնն է, բարի խորհուրդներ, բարի խօսքեր, բարի
գործեր»: **ՀՕՐԱՍԱԹԸՐ**

«Սիրողին համար աշխարհ ներդաշնակութեան
ովկէան մէջ, կեանքը երգ մ'է»։ Թ. Յ. ՊԵՏԻՊԵՐՈՆ.

«Լաւ է զիտնայր, աւելի լաւ՝ ընելը՝ լաւագոյն
բլլալը»։ Ս. Տ. ԿՕՐՏԸՆ.

«Հաճոյքը մի սիրէք, սիրեցէք զԱստուած։ Այս
է յաւիտեան համար աշխարհ, որուն մէջ բոլոր հակասու-
թիւն կը լուծուի, որուն մէջ քարոզն ու աւ գործու-
ղը նպաստած կ'ըլլայ իրեն»։ Թ. ԳԱՐԼԱՅԷ.

«Կը հաւատամ թէ՛ լրջութեամբ խորհիլը և ու-
րիշներուն համար ազդիլը՝ կրօնքի և կեանքի ճշմա-
րիտ գաղանիքն է»։ Պ. ՃԱՌԻԷԹ.

«Քրիստոսի խաչը տանիլը՝ միանգամ ընդ միշտ
եղած լինցած գործ մը չէ. ան կը կայանայ՝ մեզի ան-
հաճոյ երեցող փոքր պարտականութիւններու տե-
ւական վարչութեան մէջ»։ Ժ. Հ. ՆԻՈՒՄԷՆ.

Ո՛ր բնաւոր ս'ը օրէնքներ,
Կը պատուիրեն թէ մի՛ սիրեր,
Ազգիդ օգուան աւ բարեքներ,
Սիրոյ գահն է յերկինս ի վեր։

Կեցցէ՛ սէր և միութիւն

Կրեմք մի սիրաւ մի արիւն։

Պ. Պ. ՓԱՓԱՋԵՎԷ.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0198764

